

ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБОВ'ЯЗКІВ, ПОКЛАДЕНИХ НА ОСОБУ, СТОСОВНО ЯКОЇ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ, НЕ ПОВ'ЯЗАНІ З ІЗОЛЯЦІЄЮ

ELEMENTS OF THE MECHANISM FOR PERFORMING THE OBLIGATIONS IMPOSED ON A PERSON IN RELATION TO WHOM NON-ISOLATION PREVENTIVE MEASURES ARE APPLIED

Яковенко М.А., аспірант кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті зроблено спробу проаналізувати питання забезпечення виконання обов'язків, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого при застосуванні стосовно них запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією (особисте зобов'язання, особиста порука, застава), з використанням системно-структурного методу. Такий підхід дозволив автору виокремити компоненти механізму реалізації таких обов'язків та з'ясувати зміст кожного з них.

Зокрема, до елементів механізму реалізації обов'язків, покладених на особу, стосовно якої застосовується неізоляційний запобіжний захід, запропоновано віднести: (1) об'єкт реалізації; (2) суб'єкти, які забезпечують виконання підозрюваним, обвинуваченим їх процесуальних обов'язків; (3) засоби забезпечення.

Як об'єкт реалізації автор розглядає всю сукупність процесуальних обов'язків, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого під час застосування стосовно цих осіб відповідного запобіжного заходу. При цьому робиться висновок, що обсяг відповідних обов'язків може бути поліструктурним, оскільки, наприклад, при застосуванні застави включає не лише ті дії, які має вчинити відповідна особа або від вчинення яких вона має утриматися (ч. 5–6 ст. 194 КПК, а також ч. 7 ст. 42 КПК), але й зобов'язання, пов'язані із внесенням самих коштів у виді застави.

До засобів забезпечення автор включає: (а) превентивні (попереджувальні), які передують безпосередньому етапу виконання процесуальних обов'язків та спрямовані на створення необхідного підґрунтя для їх належної реалізації; (б) контрольні засоби, що супроводжують процес виконання обов'язків; (в) компенсаційні, які охоплюють заходи кримінальної процесуальної відповідальності, що можуть настати у разі невиконання чи неналежного виконання підозрюваним, обвинуваченим процесуальних обов'язків. Відповідно до цього підходу диференціюються і суб'єкти, які забезпечують виконання підозрюваним, обвинуваченим їх процесуальних обов'язків.

За результатом проведеного дослідження сформульовано низку пропозицій щодо нормативного корегування статей 179, 180 та 182 КПК.

Ключові слова: процесуальні обов'язки, запобіжні заходи, неізоляційні запобіжні заходи, особисте зобов'язання, особиста порука, застава.

The article attempts to analyse the issues of ensuring the fulfilment of the obligations imposed on a suspect or an accused person during the applying to them preventive measures not related to isolation (personal commitment, personal guarantee, bail) using the systemic and structural method. This approach allowed the author to identify the components of the mechanism for performing such obligations and to clarify the content of each of them.

In particular, the elements of the mechanism for implementing the obligations imposed on a person subject to a non-isolation preventive measure include: (1) the object of performing; (2) the entities ensuring that the suspect or accused fulfils their procedural obligations; (3) the means of ensuring.

As an object of performing, the author considers the entirety of procedural obligations imposed on a suspect or an accused person when applying a certain preventive measure to such persons. The author concludes that the scope of the obligations may be polystructural, since, for example, when bail is applied, it includes not only the actions which the person must perform or refrain from performing (Articles 194(5–6) of the CPC of Ukraine and Article 42(7) of the CPC of Ukraine), but also the obligations related to the deposit of bail funds themselves.

The author includes the following means of ensuring: (a) preventive (warning) measures which precede the immediate stage of fulfilment of procedural obligations and are aimed at creating the necessary basis for their proper performing; (b) control measures which accompany the process of fulfilment of obligations; (c) compensatory measures which cover the tools of criminal procedural liability which may be imposed in case of non-fulfilment or improper fulfilment of procedural obligations by a suspect or an accused person. In accordance with this approach, the entities who ensure that suspects and accused persons fulfil their procedural obligations are also differentiated.

Based on the results of the study, the author formulated a number of proposals for regulatory amendments to Articles 179, 180 and 182 of the CPC.

Key words: procedural obligations, preventive measures, non-isolation measures, personal commitment, personal guarantee, bail.

Проблематика запобіжних заходів у кримінальному провадженні традиційно розглядається крізь призму доцільності та обґрунтованості застосування до особи правообмежень та пропорційності й необхідності конкретного ступеню та виду примусу. Водночас нормативний зміст положень ч. 1 ст. 131 та ч. 1 ст. 177 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), що вказує на цілі, задля яких відповідні процесуальні інструменти були, насамперед, регламентовані у кримінальному процесуальному законодавстві, дає підстави стверджувати, що вище запобіжних заходів може і повинно піддаватися аналізу і під іншим кутом зору – зокрема, з огляду на зміст процесуальних обов'язків особи, до якої застосовуються відповідні запобіжні заходи, адже саме їх виконання підозрюваним, обвинуваченим, сукупно з іншими чинниками, сприяє забезпеченню дієвості кримінального провадження.

При цьому структурований підхід до питання про реалізацію обов'язків, покладених на особу, до якої застосо-

вуються запобіжні заходи, створює підґрунтя для аналізу відповідного явища та процесів з різних боків. Такий підхід може бути забезпечений шляхом дослідження цього питання у світлі визначення елементів механізму реалізації процесуальних обов'язків підозрюваним, обвинуваченим під час застосування запобіжних заходів та розкриття змісту кожного з них.

На продовження відмітимо, що проблеми належного виконання процесуальних обов'язків підозрюваним, обвинуваченим актуалізуються в контексті застосування запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією, зокрема під час застосування особистого зобов'язання, особистої поруки та застави. Це може бути обґрунтовано принаймні декількома факторами.

По-перше, як зазначається в юридичній літературі, ці види запобіжних заходів належать до так званих «психолого-примусових», специфікою яких є обмеження свободи особи за допомогою психологічного, а не

фізичного, впливу на неї [1, с. 91]. З огляду на це, процес виконання обов'язків підозрюваним, обвинуваченим може бути ускладненим через їх небажання. У контексті цього доречним буде згадати положення п. 3.4 Мінімальних стандартних правил ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням, що були прийняті 14.12.1990 р. Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 45/110 (т.зв. Токійські правила). Відповідно до них, заходи, що не пов'язані з тюремним ув'язненням, які накладають будь-яке зобов'язання на правопорушника і які застосовуються до формального розгляду або суду або замість них, вимагають отримання згоди правопорушника [2].

По-друге, процесуальні відносини як щодо застосування застави, так і стосовно особистого зобов'язання можуть бути ускладнені залученням до них не лише органів та посадових осіб, які здійснюють кримінальне провадження, та підозрюваного, обвинуваченого, але й поручителів (у виняткових випадках – одного поручителя), а також заставодавця – у разі, якщо сума застави повністю або частково вноситься саме ним. За таких обставин процесуальні обов'язки підозрюваного, обвинуваченого мають корелювати з процесуальними правами та обов'язками самого поручителя або заставодавця.

По-третє, у контексті застави, обсяг обов'язків, що покладається на особу при застосуванні цього виду запобіжного заходу, є поліструктурним, оскільки включає в себе як обов'язки, що безпосередньо пов'язані із виконанням умов щодо внесення застави, так і ті процесуальні обов'язки, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого «як супровід» з метою мінімізації можливих ризиків.

По-четверте, стосовно таких неізоляційних запобіжних заходів, як особисте зобов'язання та особиста порука, питання виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків має ключове значення, оскільки такі обов'язки і становлять зміст відповідного запобіжного заходу. Відмінність полягає лише в тому, хто «надає гарантію» їх належній реалізації – сама особа чи її поручитель. Від цього залежить і те, хто буде нести відповідальність у разі порушення покладених на особу зобов'язань.

Переходячи до аналізу механізму реалізації обов'язків, покладених на особу, стосовно якої застосовується неізоляційний запобіжний захід, доцільно, передусім, визначити його компоненти. Так, на наш погляд, до них можуть належати: (1) об'єкт реалізації; (2) суб'єкти, які забезпечують виконання підозрюваним, обвинуваченим їх процесуальних обов'язків; (3) засоби забезпечення. Розглянемо детальніше кожен із наведених елементів.

Вочевидь, *об'єктом реалізації* виступають саме процесуальні обов'язки, що покладаються на особу при застосуванні стосовно неї відповідного запобіжного заходу. При цьому, як відзначалося вище, їх обсяг може бути поліструктурним, якщо йдеться про такий запобіжний захід, як застава.

Зокрема, на наш погляд, такі обов'язки можуть бути поділені на такі групи: (а) обов'язки, що становлять сутність цього виду запобіжного заходу. Зважаючи на нормативний зміст ч. 1 та ч. 6 ст. 182 КПК, до них належить обов'язок щодо безпосереднього внесення коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (у разі застосування до особи застави як основного запобіжного заходу законодавством також встановлено конкретний строк виконання цього обов'язку – 5 днів). У разі внесення коштів заставодавцем на підозрюваного, обвинуваченого покладено обов'язок забезпечення їх внесення заставодавцем. Крім того, до цієї групи належить також обов'язок надання слідчому, прокурору або суду платіжного документу з відміткою банку про виконання (ч. 6 ст. 182 КПК, п. 6 Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу [3]); (б) умовно, «супро-

відні» обов'язки, які покладаються на підозрюваного, обвинуваченого задля мінімізації ризиків їх негативної поведінки з метою перешкодження кримінальному провадженню. До цієї групи, з одного боку, належать ті конкретні процесуальні обов'язки, які покладаються на особу на підставі ухвали слідчого судді, суду з переліку, закріпленого у ч. 5 ст. 194 КПК (а також додатково щодо злочинів, пов'язаних із домашнім насильством – обов'язки, закріплені в ч. 6 ст. 194 КПК). З іншого боку, йдеться й про загальні обов'язки підозрюваного, обвинуваченого, визначені на рівні законодавства – у ч. 7 ст. 42 КПК, що включають зобов'язання прибуття за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду (або завчасного повідомлення про неможливість прибуття за викликом у призначений час цих осіб), а також зобов'язання підкорення законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

У світлі питання про обов'язки, як покладаються на особу при застосуванні стосовно неї особистого зобов'язання або особистої поруки, доцільно вести мову лише про другу групу обов'язків, які в такому випадку як раз і становитимуть сутність відповідного запобіжного заходу – тобто, об'єкт реалізації в контексті цих двох запобіжних заходів є, якщо використати певну аналогію, «ідеальною сукупністю», до якої хіба що можна додати загальні обов'язки підозрюваного, обвинуваченого, передбачені у ч. 7 ст. 42 КПК.

Важливо підкреслити, що як положення ч. 5–6 ст. 194, так і приписи ч. 7 ст. 42 КПК містять вичерпні переліки обов'язків, а отже не підлягають розширювальному тлумаченню, а можуть бути лише конкретизованими відповідно до обставин певного кримінального провадження. Ілюстрацією зазначеної тези може бути, наприклад, ухвала Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС) від 18 березня 2020 року (справа № 991/1114/20), в якій слідчий суддя, відмовляючи в задоволенні клопотання сторони обвинувачення про звернення застави в дохід держави, відмітив, що на особу не було покладено такого обов'язку, як повідомляти про втрату паспорта або іншого документа – з огляду на це невиконання цих дій не є порушенням обов'язків, що потенційно могло б бути підставою для звернення застави у дохід держави [4].

Оскільки суб'єктний склад осіб, які забезпечують виконання підозрюваним, обвинуваченим їх процесуальних обов'язків, безпосередньо залежить від тих засобів, які мають бути вжиті для забезпечення виконання, насамперед пропонуємо розглянути саме цей третій елемент механізму реалізації.

Засоби забезпечення не є однорідними, що з одного боку обумовлено тим, що вони охоплюють різні етапи процесу застосування запобіжного заходу у виді особистого зобов'язання, особистої поруки або застави, а з іншого – оскільки вони корелюють із різноманітним процесуальним обов'язком, як було розглянуто вище. Зважаючи на вказане, пропонуємо таку систему засобів, спрямованих на забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим своїх процесуальних обов'язків:

– превентивні (попереджувальні) засоби, які передують безпосередньому етапу виконання процесуальних обов'язків та спрямовані на створення необхідного підґрунтя для їх належної реалізації. До них, на наш погляд, можуть бути віднесені повноваження суб'єктів, які здійснюють кримінальне провадження щодо роз'яснення змісту самих обов'язків, порядку їх виконання, наслідків невиконання. При цьому, у випадку із заставою, важливим є окреме детальне роз'яснення обов'язків, що становлять сутність цього запобіжного заходу – а саме, пояснення підозрюваному, обвинуваченому інформації про те, на який рахунок має бути внесена застава, упродовж якого строку це має бути зроблено, ким не може вноситься застава, який платіжний документ повинен бути наданий слідчому,

прокурору, суду на підтвердження факту внесення, а також наслідки невиконання наведених умов, що передбачені в законі. Водночас, ст. 182 КПК у частині 3 містить лише коротку вказівку про необхідність роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому його «обов'язків і наслідків їх невиконання», не уточнюючи що саме має бути детально роз'яснено. Отже, відповідальні за це особи де-факто повинні враховувати весь обсяг інформації, що має бути донесений підозрюваному, обвинуваченому в спосіб, доступний для його розуміння, оскільки це є передумовою подальшого виконання процесуальних обов'язків.

При цьому у ч. 2 ст. 179 КПК чітко закріплено, що підозрюваному, обвинуваченому під розпис мають бути повідомлені обов'язки, покладені на нього у зв'язку із застосуванням запобіжного заходу у виді особистого зобов'язання, утім ця норма не містить припису щодо роз'яснення змісту конкретних обов'язків – натомість, роз'ясненими згідно із законом мають бути лише наслідки невиконання. Уявляється, що подібний підхід є не повним, а отже може бути запропоновано положення ч. 2 ст. 179 КПК новим реченням: «На прохання підозрюваного, обвинуваченого йому має бути роз'яснено зміст покладених обов'язків». Цікаво, що ст. 180 КПК, присвячена особистій поруці, взагалі не містить подібної за змістом вимоги про письмове повідомлення під розпис особи її обов'язків. На противагу цьому, у ч. 3 ст. 180 КПК робиться акцент на роз'ясненні поручителям підозрюваного, обвинуваченого релевантної інформації (про їх права, обов'язки, наслідки їх невиконання, а також про характер інкримінованого особі кримінального правопорушення). На нашу думку, у світлі цього є доповнення ч. 3 ст. 180 КПК новим абзацом, аналогічним за змістом із ч. 2 ст. 179 КПК в її запропонованій оновленій редакції. Важливо відмітити, що для належного виконання конкретних обов'язків підозрюваний, обвинувачений має чітко розуміти, що саме від нього вимагається. Натомість, в окремих ухвалах про застосування розглядуваних запобіжних заходів відсутній належний ступінь конкретизації відповідних зобов'язань – наприклад, при покладенні обов'язку утримання від комунікації з певними суб'єктами нерідко зазначається в загальному вигляді «утримуватися від спілкування зі свідками в певному кримінальному провадженні, без детального уточнення про яких саме осіб йдеться [5; 6].

– Контрольні засоби, що супроводжують процес виконання обов'язків, покладених на підозрюваного, обвинуваченого. У разі, коли йдеться про процесуальні обов'язки, які, як вказувалося вище, становлять сутність застави, контрольні засоби будуть включати перевірку дотримання умов щодо суми внесеної застави, своєчасності виконання цього зобов'язання, не порушення заборони на внесення застави окремими категоріями осіб (ч. 2 ст. 182 КПК), а також отримання платіжного документа про внесення застави на спеціальний рахунок територіального управління ДСА.

Контроль за виконанням інших процесуальних обов'язків (що передбачені ч. 7 ст. 42, ч. 5–6 ст. 194 КПК) за своїм змістом скоріше носить моніторинговий характер, оскільки насамперед йдеться про періодичне відстеження дотримання підозрюваним, обвинуваченим («негативних» (не порушення покладених на нього заборон щодо утримання від спілкування, не відвідування визначених місць, не відлучення із населеного пункту тощо) та «позитивних» (активні дії щодо прибуття на виклики, повідомлення про зміну місця проживання /роботи, проходження курсу лікування та ін.) зобов'язань. Зауважимо також, що саме по собі виконання цих обов'язків у разі, якщо запобіжний захід продовжує застосовуватися, не може розглядатися як підстава, наприклад, для зменшення суми застави та її часткове повернення особі, яка її внесла. Про це, зокрема, йдеться в ухвалі ВАКС від 4 січня 2023 р. (справа № 991/6793/22) [7];

– компенсаційні засоби, які охоплюють заходи кримінальної процесуальної відповідальності, що можуть настати у разі невиконання чи неналежного виконання підозрюваним, обвинуваченим процесуальних обов'язків, пов'язаних із застосуванням особистого зобов'язання, особистої поруки чи застави. До таких засобів, по-перше, належать наслідки невнесення застави упродовж передбачених законом 5 днів та ненадання платіжного документа на підтвердження – зокрема, йдеться про можливу зміну обраної застави на інший запобіжний захід. Так, зокрема, в ухвалі від 28 травня 2020 р. Апеляційна палата ВАКС (справа 991/3661/20), зіславшись на положення ч. 6 ст. 182 та п. 1 ч. 2 ст. 200 КПК відзначила, що невнесення застави у встановлений законом строк може бути підставою для зміни запобіжного заходу у вигляді застави [8].

Утім, слід відмітити, що КПК не є надто формалізованим у цьому питанні, оскільки якщо сторона обвинувачення ще не встигла подати до слідчого судді, суду клопотання про застосування іншого запобіжного заходу, а слідчий суддя, суд не встигли їх розглянути, то відповідне зобов'язання по внесенню застави може бути виконання після спливу 5-денного строку. Видається, що такий підхід є досить логічним, оскільки причини невнесення необхідної суми можуть мати як об'єктивну, так і суб'єктивну природу (наприклад, неналежне роз'яснення порядку внесення застави на спеціальний рахунок, законодавче обмеження щодо можливості внесення застави лише у національній грошовій одиниці при тому, що на частину майна особи вже може бути накладений арешт, що ускладнює процес реалізації належного особи майна – потенційних коштів для застави тощо).

При цьому слідчим суддям, суду доцільно враховувати сформульовані ЄСПЛ підходи щодо належного розміру застави – який, з одного боку, має бути достатнім для того, щоб спонукати особу утримуватися від протиправних дій, а з іншого – помірним і доступним для реального внесення в конкретному провадженні [9; 10]. А отже кожне несвоєчасне внесення застави не повинно автоматично призводити до зміни запобіжного заходу на інший, зокрема, й більш суворий.

Щодо компенсаційних засобів, які можуть бути застосовані у разі невиконання обов'язків, що покладаються на особу відповідно до ухвали слідчого судді, суду або згідно з положеннями ч. 7 ст. 42 КПК, то окрім прийняття рішення про зміну запобіжного заходу на інший, ч. 7 ст. 182 КПК також передбачено спеціальну міру реагування – звернення застави в дохід держави. При цьому слід уточнити два аспекти: по-перше, з огляду на системне тлумачення положень ч. 7 ст. 42 та ч. 8 ст. 182, такий засіб не може бути застосований у разі порушення зобов'язання щодо підкорення законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду; по-друге, хоча припис у ч. 8 ст. 182 КПК сформульований імперативно «...застава звертається в дохід держави...», як подальший текст цієї статті (зокрема, частина 9), так і судова практика, свідчить про те, що остаточне рішення про застосування цього виду кримінальної процесуальної відповідальності належить до дискреційних повноважень слідчого судді, суду. А отже, з метою забезпечення правової визначеності, доцільним видається нормативне корегування положень ч. 8 ст. 182 КПК шляхом їх такого уточнення: «... або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки, застава може бути повернена в дохід держави та *зарахована* до спеціального фонду...».

Щодо спеціальних компенсаційних засобів, що можуть бути вжиті при порушенні обов'язків, які поклалися при застосуванні особистого зобов'язання або особистої поруки, то йдеться про такий різновид кримінальної процесуальної відповідальності, як накладення грошового стягнення. При цьому, такий несприятливий наслідок у випадку застосування особистого зобов'язання

може настати для самого підозрюваного, обвинуваченого, а щодо особистої поруки – для поручителя. Це впливає із положень ч. 2 ст. 179 та ч. 5 ст. 180 КПК, які, на перший погляд, можуть здатися дещо подібними за змістом. Однак за результатом їх більш ретельного вивчення можна звернути увагу на дві цікаві відмінності: (1) розмір грошового стягнення, що накладатиметься на поручителя, диференціюється залежно від тяжкості кримінального правопорушення і може дорівнювати від 2 до 50 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (на противагу єдиному діапазону для підозрюваного, обвинуваченого, які порушили особисте зобов'язання – від 0,25 до 2 розмірів). Не достатньо зрозуміло є подібна логіка законодавця, а тому доцільніше, на нашу думку, у ч. 2 ст. 179 КПК, з одного боку, збільшити максимальний розмір грошового стягнення, а з іншого – так само диференціювати його за тяжкістю кримінального правопорушення; (2) ч. 5 ст. 180 КПК сформульована імперативно – «...накладається грошове стягнення...» – що де-юре означає обов'язок слідчого судді, суду застосувати цей захід забезпечення. Натомість ч. 2 ст. 179 КПК містить поле для дискреції, оскільки в ній використане формулювання «... може бути накладене грошове стягнення...». Уявляється, що більш доцільним є уніфікований підхід з цього аспекту – а саме той, що закріплений у ч. 2 ст. 179 КПК, що залишив би можливість зважити причини, умови та обставини, через які відповідні зобов'язання були порушені.

Суб'єктами, які забезпечують виконання процесуальних обов'язків підозрюваним, обвинуваченим є:

(1) слідчий суддя, суд щодо застосування превентивних засобів (підкреслимо, що згідно з ч. 2 ст. 179 та ч. 3 ст. 182 КПК не уточнено, хто саме має роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому відповідну інформацію (а ст. 180 КПК взагалі, як відзначалося вище, не містить подібних положень), однак, на нашу думку, це завдання має бути покладено на слідчого суддю, суд, що, водночас, має бути нормативно закріплено у відповідних нормах). При цьому, якщо застава вноситься особою, яка вже тримається під вартою, згідно з абз. 2 ч. 3 ст. 182 КПК, дії щодо роз'яснення змісту покладених на неї процесуальних обов'язків мають бути вчинені уповноваженою службовою особою місця ув'язнення;

(2) стосовно вжиття контрольних засобів – статті 179 та 180 КПК містять конкретні приписи про здійснення контролю за виконанням цих запобіжних заходів слідчим (на стадії досудового розслідування) та прокурором (у судовому провадженні) (це частини 3 та 6 цих статей відповідно). Натомість, ст. 182 КПК не передбачає аналогічних положень стосовно контролю за виконанням обов'язків при застосуванні застави. З огляду на що убачається доцільним доповнення її частини 3 новим абзацом, аналогічним за змістом ч. 3 ст. 179 та ч. 6 ст. 180 КПК;

(3) у контексті застосування компенсаційних засобів – прокурор (як суб'єкт ініціювання питання про звернення застави в дохід держави та/або зміну запобіжного заходу) та слідчий суддя, суд (як суб'єкти ухвалення рішення про це).

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко М.О., Туманянц А.Р. Деякі проблеми забезпечення прав і законних інтересів заставодавців та поручителів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 4. Том 2. 2016. С. 90–93.
2. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням: Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 45/110 від 14.12.1990 р. URL: https://www.probaton.gov.ua/?page_id=207
3. Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: постанова Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. №15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF#Text>
4. Ухвала ВАКС від 18 березня 2020 року (справа № 991/1114/20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88370932>
5. Ухвала Барського районного суду Вінницької області від 20 грудня 2019 року (справа № 125/2145/19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86619411>
6. Ухвала Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 27 квітня 2023 року (справа № 686/10690/22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110574003>
7. Ухвала ВАКС від 4 січня 2023 р. (справа № 991/6793/22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108333062>
1. Ухвала Апеляційної палати ВАКС від 28 травня 2020 р. (справа 991/3661/20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89531717>
9. Рішення ЄСПЛ у справі «Gafo v. Malta» від 22 травня 2018 р. (заява № 54335/14). URL: <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/06/gafo-proty-malti.pdf>
10. Рішення ЄСПЛ у справі «Істоміна проти України» від 13 квітня 2022 р. (заява № 23312/15). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_h11#Text